

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

***КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ
ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН***

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 8. Проблемні питання
застосування практики ЄСПЛ в Україні**

Рівень вищої освіти:	другий (магістерський)
Галузь знань:	08 «Право»
Спеціальність:	081 «Право»
Освітня програма:	«Право»

Робоча програма дисципліни «Проблемні питання застосування практики ЄСПЛ в Україні» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Право» зі спеціальності 081 Право, галузь знань 08 Право

Розробник: Дроздов Олександр Михайлович доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін юридичного факультету Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука.

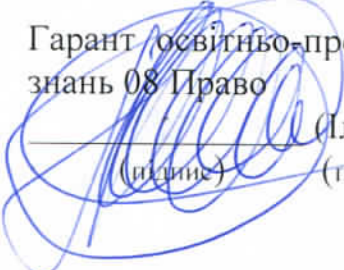
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін

Протокол від «01» Вересня 2022 року № 1

«01» Вересня 2022 року

Зав. кафедри (Дерев'янко Н.З.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми «Право» зі спеціальності 081 Право, галузь знань 08 Право

 (Ільків О.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією юридичного факультету ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

Протокол від «01» Вересня 2022 року № 1

«01» Вересня 2022 року

Голова (Оверчук О.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 08 Право	обов'язковий компонент освітньої програми	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 081 Право	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	10 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		60 год.	74 год.
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни *«Проблемні питання застосування практики ЄСПЛ в Україні»* схвалена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 081 Право за освітньо-професійною програмою «Право».

Мета вивчення курсу полягає у формуванні у здобувачів освіти компетентностей щодо: 1) практики функціонування системи захисту прав людини на підставі рішень Європейського суду з прав; 2) практичного використання рішень Європейського суду у національній судовій практиці; 3) особливостей функціонування Європейського суду з прав людини; 4) сучасних правових доктрин у сфері захисту прав людини. Опанування магістрантами вказаним курсом спрямоване на впровадження міжнародно-правових стандартів правосуддя у правозастосовну практику української держав, що є необхідним напрямом забезпечення гуманізації сучасного українського судочинства. Дисципліна повинна сприяти формуванню високопрофесійних фахівців у сфері юриспруденції.

Під час лекційних та практичних занять, самостійної роботи студенти, майбутні фахівці з права, **набувають таких компетентностей: ЗКЗ (загальні компетентності), СК (спеціальні, фахові компетентності).**

ЗКЗ. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

Опанувавши дисципліну *«Проблемні питання застосування практики ЄСПЛ в Україні»* студенти повинні володіти такими **програмними результатами навчання:**

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

РН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. *Особливості правової основи діяльності ЄСПЛ.*

Тема 1. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.

Правова характеристика Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Протоколи до Конвенції: загальна характеристика й функціональне призначення.

Перелік прав і свобод, закріплених Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та додатковими протоколами.

Особливості імплементації Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у національні системи права (ратифікація, денонсація та застереження). Принципи співвідношення Конвенції та національних правових норм. Обов'язки України як держави-учасниці Європейської конвенції. Статус Конвенції в Україні.

Література: основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 18, 19, 22, 28, 29].

Тема 2. Європейський суд з прав людини: правовий статус.

Порядок формування Європейського суду з прав людини. Структура та повноваження Європейського суду з прав людини. Порядок і форми діяльності суду.

Регламент Європейського суду: правова характеристика й функціональне навантаження. Процедури Європейського суду. Значення правових позицій Європейського суду з прав людини.

Перспективи реформування Європейського суду з прав людини: передумови й стратегія.

Література: основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 18, 19, 22, 28, 29].

Тема 3. Практичні питання процедури звернення до Європейського суду з прав людини.

Право на звернення до Європейського суду з прав людини. Суб'єкти звернення до Суду. Критерії визначення заяв, які можуть бути подані до Європейського суду з прав людини.

Практичні аспекти порядку звернення до Європейського суду. Умови прийнятності скарги.

Вимоги до заяви, що подається до Європейського суду з прав людини. Практичні аспекти подання заяви.

Література: основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 16- 19, 22, 28, 29].

Тема 4. Юрисдикція Європейського суду з прав людини: специфіка реалізації.

Юрисдикція Європейського суду з прав людини: правова характеристика.

Види юрисдикції, притаманної Суду при застосуванні ними міжнародних договорів. Предметна юрисдикція (*ratione materiae*). Територіальна юрисдикція (*ratione loci*). Юрисдикція в часі (*ratione temporis*). Юрисдикція за колом суб'єктів (*ratione personae*).

Практика тлумачення Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї.

Особливості практичного застосування норм Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї.

Література: основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 16-19, 22, 28, 29].

Змістовий модуль 2. *Практичні аспекти захист прав людини ЄСПЛ.*

Тема 5. Практичні питання розгляду справ у Європейському суді з прав людини.

Джерела правової регламентації процедури розгляду справ у Європейському суді з прав людини. Окремі стадії розгляду справ у Суді: 1) порушення справи; 2) провадження з питання прийнятності скарги; 3) провадження після прийняття скарги; 4) слухання (розгляд справи по суті); 5) прийняття рішення.

Види рішень Європейського суду з прав людини. Поняття та характеристика пілотного рішення. Процедура прийняття «пілотних рішень».

Література: основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 16-22, 21, 28, 29].

Тема 6. Право на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект).

Сфера застосування: поняття «кримінальне обвинувачення». Загальні принципи. Існування «обвинувачення». «Кримінальний» характер обвинувачення.

Застосування загальних принципів. Дисциплінарне провадження. Адміністративне, податкове, митне, фінансове і антимонопольне провадження та інші спеціальні провадження. Політичні питання. Вислання і екстрадиція. Різні стадії кримінального провадження, а також суміжних з ним проваджень і наступних оскаржень.

Практичні аспекти реалізації права на доступ до суду. Обмеження (імунітет депутата парламенту; процесуальні правила; вимога щодо виконання попереднього рішення; інші обмеження, що порушують право на доступ до суду).

Загальні гарантії: інституційні вимоги. Поняття «суд». Суд, встановлений законом. Незалежність і безсторонність суду. Незалежний суд. Безсторонній суд.

Загальні гарантії: процесуальні вимоги. Ефективна участь в провадженні. Рівність сторін і змагальне провадження. Вмотивованість судових рішень. Право зберігати мовчання і не свідчити проти себе. Використання доказів. Провокація. Принцип безпосередності. Правова визначеність та розбіжне прецедентне право. Розголошення матеріалів справи до судового переслідування. Переговори між сторонами про укладання угоди про визнання вини.

Література: основна [1-8], допоміжна [9, 16-22, 21, 28, 29].

Тема 7. Право на справедливий суд (цивільна частина).

Сфера застосування: поняття «цивільні права та обов'язки». Загальні вимоги до застосування статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Термін «спір» Існування спірного права у національному законодавстві. «Цивільний» характер права. Особисті права: матеріальна складова. Поширення на інші види спорів

Застосування статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод до інших процедур, окрім основних.

Питання, що не входять до сфери застосування статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Право на суд. Право на суд і доступ до суду. Відмова від права. Правова допомога

Інституційні вимоги. Поняття «суд». Межі юрисдикції. Розгляд справи судом, який має повну юрисдикцію. Виконання рішення суду.

Процесуальні вимоги. Справедливість. Публічне слухання. Тривалість судових процедур.

Література: основна [1-8], допоміжна [9, 16-22, 21, 28, 29].

Тема 8. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.

Особливості процедур виконання державами рішень Європейського суду з прав людини.

Процедура виконання рішень Європейського суду. Виплата відшкодування. Додаткові заходи індивідуального характеру. Заходи загального характеру.

Контроль за виконанням рішень Європейського суду з прав людини.

Література: основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 16-22, 21, 28, 29].

Тема 9. Специфіка застосування практики Європейського суду з прав людини в судовій практиці України як джерела права.

Прецеденти та правові позиції. Рішення Європейського суду та національна судова практика. Особливості практики посилення Конституційного Суду України на практику Європейського суду з прав людини.

Особливості застосування практики ЄСПЛ судами загальної юрисдикції.

Особливості застосування практики ЄСПЛ в адміністративній практиці.

Література: основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 16-22, 21, 28, 29].

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л-б	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Особливості правової основи діяльності ЄСПЛ.												
Тема 1. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.	10	2	2			6	8	2				6
Тема 2. Європейський суд з прав людини: правовий статус.	8		2			6	8	2				6
Тема 3. Практичні питання процедури звернення до Європейського суду з прав людини.	10	2	2			6	10		2			8
Тема 4. Юрисдикція Європейського суду з прав людини: специфіка реалізації.	8		2			6	10		2			8
Разом за змістовним модулем 1	36	4	8			24	36	4	4			28
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти захист прав людини ЄСПЛ.												
Тема 5. Практичні питання розгляду справ у Європейському суді з прав людини.	12	2	2			8	12	2	2			8
Тема 6. Право на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект).	12	2	4			6	10					10
Тема 7. Право на справедливий суд (цивільна частина).	10		2			8	10		2			8
Тема 8. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.	10		2			8	10	2				8
Тема 9. Специфіка застосування практики Європейського суду з прав людини в судовій практиці України як джерела права.	10	2	2			6	12					12
Разом за змістовним модулем 2	54	6	12			36	54	4	4			46
Загальна кількість годин	90	10	20			60	90	8	8			74

5.Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.	2	
2	Тема 2. Європейський суд з прав людини: правовий статус.	2	
3	Тема 3. Практичні питання процедури звернення до Європейського суду з прав людини.	2	2
4	Тема 4. Юрисдикція Європейського суду з прав людини: специфіка реалізації.	2	2
5	Тема 5. Практичні питання розгляду справ у Європейському суді з прав людини.	2	2
6	Тема 6. Право на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект).	4	
7	Тема 7. Право на справедливий суд (цивільна частина).	2	2
8	Тема 8. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.	2	
9	Тема 9. Специфіка застосування практики Європейського суду з прав людини в судовій практиці України як джерела права.	2	
	Разом:	20	8

6.Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.	6	6
2	Тема 2. Європейський суд з прав людини: правовий статус.	6	6
3	Тема 3. Практичні питання процедури звернення до Європейського суду з прав людини.	6	8
4	Тема 4. Юрисдикція Європейського суду з прав людини: специфіка реалізації.	6	8
5	Тема 5. Практичні питання розгляду справ у Європейському суді з прав людини.	8	8
6	Тема 6. Право на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект).	6	10
7	Тема 7. Право на справедливий суд (цивільна частина).	8	8
8	Тема 8. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.	8	8
9	Тема 9. Специфіка застосування практики Європейського суду з прав людини в судовій практиці України як джерела права.	6	12
	Разом	60	74

7.Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Особливості правової основи діяльності ЄСПЛ.				
<i>Тема 1. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	<i>основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 18, 19, 22, 28, 29]</i>	7
<i>Тема 2. Європейський суд з прав людини: правовий статус.</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Анотування основних джерел з теми. Підготовка доповіді	<i>основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 18, 19, 22, 28, 29]</i>	7
<i>Тема 3. Практичні питання процедури звернення до Європейського суду з прав людини.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних джерел з теми. Підготовка доповіді.	<i>основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 16-19, 22, 28, 29]</i>	7
<i>Тема 4. Юрисдикція Європейського суду з прав людини: специфіка реалізації.</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	<i>основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 16-19, 22, 28, 29]</i>	7
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти захист прав людини ЄСПЛ.				
<i>Тема 5. Практичні питання розгляду справ у Європейському суді з прав людини.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	<i>основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 16-22, 21, 28, 29]</i>	7
<i>Тема 6. Право на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект).</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	<i>основна [1-8], допоміжна [9, 16-22, 21, 28, 29]</i>	7
<i>Тема 7. Право на справедливий суд (цивільна частина).</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	<i>основна [1-8], допоміжна [9, 16-22, 21, 28, 29]</i>	6

Тема 8. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 16-22, 21, 28, 29]	6
Тема 9. Специфіка застосування практики Європейського суду з прав людини в судовій практиці України як джерела права.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	основна [1-4, 7, 8], допоміжна [9, 16-22, 21, 28, 29]	6

8. Методи навчання

1. Лекції із застосуванням пояснювально-ілюстративного методу, із використанням та мультимедійних презентацій.
2. Практичні заняття з застосуванням інтерактивних методів проведення практичних занять (режим бесіди, діалогу).
3. Складання опорного конспекту теми, побудова структурної схеми окремого питання, систематизація інформації у вигляді таблиці тощо;
4. Методи та прийоми активізації навчальної діяльності студента під час лекційних та практичних завдань (дискусія, дебати тощо).
5. Поточне консультування. Самостійна робота студентів з літературними та Інтернет-джерелами.
6. Презентація результатів виконаних завдань та досліджень студентом.

9. Методи контролю

При вивченні студентами курсу «Проблемні питання застосування практики ЄСПЛ в Україні» застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань тощо;
- контроль самостійної роботи, представлення презентацій;
- індивідуальне та фронтальне опитування;
- поточне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- тестовий підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти:

1. Правова характеристика Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
2. Перелік прав і свобод, закріплених Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та додатковими протоколами.
3. Особливості імплементації Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у національні системи права.
4. Принципи співвідношення Європейської конвенції про захист прав людини і

основоположних свобод та національних правових норм.

5. Обов'язки України як держави-учасниці Європейської конвенції.
6. Статус Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод в Україні.
7. Порядок формування Європейського суду з прав людини.
8. Структура та повноваження Європейського суду з прав людини.
9. Порядок і форми діяльності Європейського суду з прав людини.
10. Регламент Європейського суду з прав людини.
11. Процедури Європейського суду.
12. Значення правових позицій Європейського суду з прав людини.
13. Право на звернення до Європейського суду з прав людини.
14. Суб'єкти звернення до Європейського суду з прав людини.
15. Критерії визначення заяв, які можуть бути подані до Європейського суду з прав людини.
16. Практичні аспекти звернення до Європейського суду з прав людини.
17. Умови прийнятності скарги до Європейського суду з прав людини.
18. Вимоги до заяви, що подається до Європейського суду з прав людини.
19. Практичні аспекти подання заяви до Європейського суду з прав людини.
20. Юрисдикція Європейського суду з прав людини: правова характеристика.
21. Види юрисдикції, притаманної Європейському суду з прав людини.
22. Предметна юрисдикція Європейського суду з прав людини.
23. Територіальна юрисдикція Європейського суду з прав людини.
24. Юрисдикція в часі Європейського суду з прав людини.
25. Юрисдикція за колом суб'єктів Європейського суду з прав людини.
26. Особливості практичного застосування норм Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
27. Сфера застосування поняття «кримінальне обвинувачення».
28. «Кримінальний» характер обвинувачення.
29. Сфера застосування: поняття «кримінальне обвинувачення».
30. Право на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект).
31. Застосування загальних принципів судочинства (кримінальний процесуальний аспект).
32. Реалізація права на доступ до суду (кримінальний процесуальний аспект).
33. Загальні гарантії права на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект).
34. Процесуальні вимоги щодо реалізації права на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект).
35. Загальні вимоги до застосування статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
36. Існування спірного права у національному законодавстві.
37. Правова допомога: теорія і національна практика.
38. Тривалість судових процедур і право на справедливий суд.
39. Контроль за виконанням рішень Європейського суду з прав людини.
40. Прецеденти та правові позиції.
41. Рішення Європейського суду та національна судова практика.
42. Особливості практики посилення Конституційного Суду України на практику Європейського суду з прав людини.
43. Особливості застосування практики ЄСПЛ судами загальної юрисдикції.
44. Особливості застосування практики ЄСПЛ в адміністративній практиці.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль № 1				Змістовий модуль № 2						100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
7	7	7	7	7	7	6	6	6	40	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

12. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	зараховано
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизовувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабке їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	не зараховано
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем	

		або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	
--	--	---	--

13. Методичне забезпечення

1. Посібники.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді.
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт.
4. Пакети контрольних завдань для підсумкового контролю.

14. Рекомендована література

Обов'язкова:

1. Гайдулін О. О. Прецедентне право Європейського суду з прав людини щодо захисту прав уразливих верств населення: навч. посіб. О. О. Гайдулін, В. Ю. Худолей, І. М. Шаркова. Київ: ФОП Голембовська О.О. 2019. 300 с.
2. Дроздов О.М., Дроздова О. В. Правові позиції Європейського суду з прав людини: аналітичний огляд. Київ, 2018. 624 с.
3. Захист права власності в практиці Європейського Суду з прав людини / упоряд. Л. В. Сидорова. К. : Видавничий Дім «Ратіо Деціденді», 2019. 132 с.
4. Караман І. В., Козіна В. В. Європейський суд з прав людини, Європейська конвенція з прав людини та індивідуальні заяви: перше знайомство. Київ: ВАІТЕ, 2015. 136 с.
5. Посібник зі статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: Право на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект) І частина (пункти 1-299) / переклад з англ. мови О. Дроздова, О. Дроздової. 2019. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/posibnik-st-6-kriminalnii-protsestualnii-aspekt-1-chastina.pdf (дата звернення: 13.02.2022).
6. Практичний посібник зі статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Цивільна частина. Рада Європи/ Європейський Суд з прав людини, 2013. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/posibnik-st-6-kriminalnii-protsestualnii-aspekt-1-chastina.pdf (дата звернення: 13.02.2022).
7. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini> (дата звернення: 13.02.2022).
8. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. – 2-ге вид. випр., допов. Київ, 2015. 208 с.

Додаткова

9. Бакумов О. С. Правові позиції Європейського суду з прав людини щодо права на вільні вибори: спірні питання практики. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 3 (86). С. 183-193.
10. Дроздов О. М. Джерела кримінально-процесуального права України / За наук. ред. Ю. М. Грошевий. Харків : СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2008. 208 с.
11. Дроздов О. М. Non bis in idem - європейський орієнтир для забезпечення сталості та єдності судової практики Верховним Судом (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини). *Право України*. 2017. № 6. С. 110–132.
12. Дроздов О. М. Наукові підходи щодо перспектив перегляду у екстраординарних судових провадженнях окремих судових рішень, ухвалених у заочному кримінальному

провадженні. Форум права. 2015. № 1. С. 92–103.

13. Дроздов О. М. Актуальні питання діяльності захисника під час екстрадиції (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини). *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасне, майбутнє* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.) : у 2-х т. / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", Півден. регіон. центр Нац. акад. прав. наук України. Одеса : Гельветика, 2017. Т. 2. - С. 358–361.

14. Дроздов О. М. Актуальні питання здійснення захисту від провокації (підбурювання) особи на вчинення злочину у світлі практики Європейського суду з прав людини. *Вісник кримінального судочинства*. - 2016. - № 2. - С. 31-44.

15. Дроздов О. М. Дроздова О. В. Актуальні питання дотримання вимог пунктів 1 та 3 (d) статті 6 Конвенції на прикладі справи Даштан проти Туреччини (з коментарями). *Вісник національної асоціації адвокатів України*. 2017. № 11. С. 29-41

16. Клименко О. М. Як звернутися до Європейського Суду з прав людини Центр правових досліджень. Київ : Видавець Фурса С.Я., 2006. 64 с.

17. Павлюковець Т. Роль та місце рішень ЄСПЛ в українській судовій системі. Юридична газета online. 2020. № 22 (728). URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/rol-ta-misce-rishen-espl-v-ukrayinskiy-sudoviy-sistemi.html>

18. Практика Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: збірник рішень / уклад.: О. В. Авраменко, А. Я. Хитра, Р. М. Шехавцов. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 358 с.

19. Шаповалова І. С. Рогальська В. В. Застосування практики Європейського суду з прав людини слідчим суддею місцевого загального суду під час здійснення судового контролю : монографія / І.С. Шаповалова, Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 274 с.

20. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид. 2-е, виправ., доп. К. : Реферат, 2007. 848 с.

Законодавство

21. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.

22. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. та додаткові протоколи, рат. Законом України від 17.07.1997 р. (зміни в назві конвенції згідно Закону України від 09.02.2006р.) *Офіційний вісник України*. 2006. №32. Ст. 2371.

23. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № **2341-III** (зі змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 13.02.2022).

24. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № **4651-VI** (зі змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 13.02.2022).

25. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р., № 2747-IV (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2005 р., № 5, (№№ 35-36, 37). – Ст. 446.

26. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Постанова Верховної Ради Української РСР від 07 грудня 1984 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 5518-VI від 06.12.2012 р.). *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. – додаток до № 51. – ст. 1122.

27. Про адвокатуру: Закон України від 19.12.92 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 9. Ст. 62 (зі змінами та доповненнями).

28. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2003р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. №30. – Ст. 260.

29. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № **2453-VI**. (зі змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17> (дата звернення: 13.02.2022).

30. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1020-19> (дата звернення: 13.08.2019).

31. Про державне бюро розслідувань: Закон України від 05.01.2017 р. № 794-VIII. URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-19> (дата звернення 20.08.2019).

32. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
3. Міністерство юстиції України – <http://www.minjust.gov.ua>
4. EUR-Lex. – <https://eur-lex.europa.eu/content/welcome/about.html>
5. Цифрові юристи. Цифрова освіта. – <https://osvita.diia.gov.ua/courses/digital-lawyers>